

MỤC "BẠN CÓ BIẾT?"

26

Trước đây trên lá thư số 10 tôi có đề nghị thêm mục 'Bạn có biết' để phổ biến những mẫu chuyện kim cổ cho Anh em và nhất là bà con trong gia đình đọc nghe cho vui thay vì chỉ nói những chuyện về kỹ thuật, nghề nghiệp chuyên môn của mình, khô khan, bà con ít muốn đọc. Mong rằng các bạn viết bài về mục này để cho có thêm hương-vị cho lá thư.

Sau đây tôi xin ghi lại một câu chuyện mà đáng lẽ phải thỉnh ý Anh Nguyễn Mạnh Hoàn hoặc Bắc Nguyễn Xuân Đán, Khúc Đán, trước khi đưa vào lá thư để các bác đán Anh chỉ biết chuyện này đang tin cậy được mấy phần trăm đã. Đó là chuyện 'Trai Bát Trạng, nhân Hoàng Kieu Kỳ.'

'Sông làm trai Bát Trạng,
Chết làm nhân Hoàng Kieu Kỳ'

Hai câu trên đây rất phổ thông ở miền Bắc và cũng được bà con truyền tụng vào Nam, nhưng ý nghĩa của nó cũng không mấy ai rõ cho lắm.

Vừa rồi đây trong Nội san 'Tình Quê' của Hội Ai Hữu người viết tại Pittsburgh, một ông Ban đã giải thích như sau và có lẽ cũng đã làm thỏa mãn phần nào những ai đang tìm hiểu ý nghĩa của hai câu trên:

'Sông làm trai Bát Trạng là sông sông nhất. Làng Bát Trạng ở bên kia bờ đê sông Hồng Hà thuộc tỉnh Bắc Ninh, bên này là bờ đê phía Hanoi. Dân làng ấy chuyên làm đồ gốm, chén bát, gạch ngói có danh tiếng :

Anh về mua gạch Bát Trạng

Xây hồ bán nguyệt cho nàng rửa chân

Đàn bà con gái trong làng rất đảm đang, quan xuyên mọi việc trong nhà. Đàn Ông, các đảng phu quân, khỏi phải bận tâm gì cả, rất nhân hạ, chỉ xem hoa ngắm cảnh, giao du bạn bè.

Khi chén rượu, khi cuộc cờ

Chỉ xem hoa nở khi chợ trắng lên

Như vậy thì còn gì sông sông bằng, ai mà chẳng muốn sông làm trai Bát Trạng, cho được nhân hạ tam thân.

'Chết làm nhân Hoàng Kieu Kỳ' cũng là sông sông nhất. Chết theo quan niệm ngày xưa là 'Sông khôn thác thiêng' nên người chết vẫn không xa người sông, vẫn sông với người sông, do đó có chuyện 'Thần Hoàng Kieu Kỳ.'

Xưa kia có một người hành khất lang thang khắp xóm làng để xin ăn, đồ nhất. Khi đến làng Miêu Kỳ thuộc tỉnh Bắc Ninh, lúc đứng trưa trời nắng, anh ta quá mệt mỏi đang đứng chần lại dưới gốc cây đa có bóng mát để nghỉ ngơi. Anh ta thấy xung quanh cây cổ thụ có bụi bọ um tùm và ở độ gần làng ra núp sau những bụi rậm để làm việc 'về sinh' hằng ngày, trong số cỏ cây người phải đẹp. Muốn ngắm nghĩa kỳ lưỡng dung nhan những thiếu nữ yêu kiều, diễm lệ, Anh ta bèn leo lên cây đa, núp sau cành và lá, thả hồ ngắm nghĩa mà không sợ ai bắt gắp. Nhưng rủi thay Anh ta mãi nhìn mà quên bám chặt vào cành cây nên rơi xuống đất trượt hơi thở cuối cùng, sau đó, Dân làng thấy vậy bèn góp tiền để lo tang táng anh hành khất xấu số. Nhưng lạ thay hôm sau khi ra chỗ cây đa thì không thấy xác người hành khất nữa mà chỉ thấy hiện ra một gò mồi lớn. Tin rằng người chết hiện linh, nên dân làng xây một cái miếu để thờ bên gốc cây đa, hằng năm đến ngày giỗ Anh hành khất cả làng cùng tế linh đình và nghĩ rằng, sông khôn thác thiêng, nên chọn 1 cô gái đẹp trong làng qua vào miếu sông loa thể 1 đêm để cho thần Hoàng làng Miêu Kỳ chiêm ngưỡng dung nhan. Tức truyền các cô các bà bưng thùng bán bưng mỗi khi đi ngang qua miếu ấy thì phải tặc vấy lên mới gặp hên mua may bán đắt, không làm